

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijaške velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovoltjo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Iz državnega zbora

so važne reči poročati. Liberalna večina nemških ustavovercev je prvič zopet enkrat pokazala, da je prav za prav reakcionarna, drugič pak je govoril grof Hohenwart veliko besedo, sicer le o reformi politične uprave, vendar jo je imenoval, po dunajskem „Tagbl.“, nek ud nemške levice nagrobni govor. A da poročamo:

Poslanec Zallinger od desne stavi nasvet, naj zbornica sklene debato o odgovoru ministra predsednika na Neuwirtovo interpelacijo zavoljo tiskovne nesvobode. Pa ustavoverci so s 108 glasovi (proti 72 desničarjem in nekaterim skrajnim levičarjem) zavrgli ta nasvet ter s tem „liberalnim“ činom menda pohvalili ukaz ministrov, ostro postopati s časopisi!

Potem se je prešlo k debati o reformi politične uprave. Govorila sta najprej Kronawetter in Wittman. Prvi je proti predlogu odseka in ostro kritikuje zdanjo upravo; drugi je za odsekov predlog. Za njima prime besedo:

Grof Hohenwart: On očita ustavovernej stranki, da je prej zmirom govorila zoper mnogovladje, zoper vedno jerobstvo nad občinami, a zdaj naenkrat vpije po pomoči vse prerastujočega uradniškega organizma. Svobodomiselnih stranke nij več, po svojem imenu in programu se je radikalno izpremenila. V tem izpreminjanju je čisto dosledno za njo, da, ko je z volilno reformo uničila najvažnejšo pravo dežel, zdaj skuša še občinsko samovladanje odpraviti. To se bode moralo konstatirati, da nij bila desnica te zbor-

nice, ki je komunalnej samoupravi smrtno sodbo govorila in novej eri s tem primerno znamenje vtisnila, da je celo državo prepregla z mrežo policijskih komisarjev, ter si sama tako glasan spominek postavila... Mi posnemamo Prusijo v mnogem, kjer bi ne smeli tega; zakaj bi se v notranjem upravljanju od Prusije nič ne učili in želeli tako žalostne originalitete, kakor jo odsek ponuja? Po mislih odsekovih naj bi bil v vsacem sodskem okraji jeden političen uradnik nastavljen. Mi imamo pa 325 okrajnih glavarstev ter 826 okrajnih sodišč. Torej bi bilo treba 500 novih uradnikov nastaviti, kateri bi pa še ne bili zadostilni. Pri okrajnih glavarstvih bi se moralo osobe pomnožiti. To je drago in je tudi oslabljenje uprave, ker bodo nove pisarije, nove sitnosti, nova zavlavljanja. Torej bi uže ta finacijski pomislek dovel do tega, naj se vendar enkrat popusti vladni sistem ki vodi do tacihih rezultatov in naj bi se resno na to mislilo, kako bi se upravni organizem na drugih principih sezidal, da bi se finančnemu ministru teške skrbi odvzele, a tudi, da bi se bremena avstrijskega davkoplačevalca za nekoliko zlajšala.

„Ali reklo se mi bode: dobro! Nasveti odborovi so res slabi, vendar s samo kritiko o njih je malo pomagano, kaj veš ti boljšega na njih mesto deti?... Dasi jaz tajim, da bi bil moj nalog, na to odgovarjati, vendar nekoliko hočem... Toži se o vedno večji surovosti in razdivjanosti, o ustavljanju postavi, o pregreških zoper javno varnost, o malej varnosti imenja in osebe itd. Ali samo popravljenje uprave teh slabosti ne bode odpra-

vilo in jaz bi tiste obžaloval, ki mislijo, da bodo ta zla odpravili, ako celo vojsko policijskih komisarjev na noge postavijo. Glavni vzrok teh prikazni je cela smer denašnjega časa, so cilji, kateri dosežajo, pomočki, s katerimi se dosežajo, in le ako se odločno na druga pota povrnemo, obrnejo se stvari na boljše. Če se neprenehoma dela na to, vse kar je prej ljudem vzvišeno in čestito bilo, ob tla vreči, če se vsa vera na božjo in človeško veljavo ljudstvu kot prazna vera pokazuje, in to je nalog, katerega si je menda izvzemši malo število, vsa naša dnevna literatura dala, če se, z jedno besedo, vse idealno, skuša uničiti, in če se surova moč postavlja za malika, potlej se nij čuditi, če se surovost in razdivjanost mase oprijemlje in ona v uživanju materialnih dobičkov dosega pota zločinska.

„Kako se hoče še živo zanimanje za pravico, spoštovanje pred postavo iskati v ljudstvu, odkar se je pokazalo, kaj velja pravica, postava in pogodba pri onih, ki so dan denes na vrhu življenja. Kdor sam pri izbiranju svojih sredstev nij nobene meje pravičnosti poznal, ampak se dal voditi samo po trenutnem vspehu, ta je pravico izgubil pritoževati se, če so enaka načela vkoreninila se tudi pri onih, katerim bi on moral dober izgled dajati. Ali moremo v nižjem ljudstvu posebnega spoštovanja pred tujim imenjem pričakovati, če imamo prikazni pred očmi, ki so nam razgrnile žalostno krizo l. 1873 v višjih krogih družbinskih?“ Govornik dalje razklada, da mora celo ljudstvo sodelovati, da se zopet ukorenini ljubezen do pravice. „Upra-

Listek.

O indoevropskih jezikih.

(Iz angleščine poslovenil K. Glaser.)

(Konec.)

Videti je bilo na prvi mah, da je osoda Grecijo izbrala, naj bi se polastila dedščine perzijske: podvreči si omikan svet; svetovna vlada se je Aleksandrovim naslednikom izmuznila iz rok in se naklonila drugi mlajši panogi istega debila. Rim, osvojivši si grško omiko in od narave bogato obdarovan z organizatoričnimi zmožnostmi, je daval svetu postave in mu vsilil močno celoto družbinskih in državnih uprav. Krščanstvu, narodivšemu se mej Semiti, so Grki in Rimljanje priskrbeli svetovno veljavo; odvrženo od plemena, ki bi ga imelo najbolj gojiti, je bilo sprejeto in razširjeno od Indoevropecev kot nova vez za narode, katere je Rim bil s celo drugimi silami družil.

Nastopil je nov narod na svetoven oder, germanski, padec starega rimskega vladarstva

pospešiti in novemu životvornemu razvitku pot nadelati. Preplavile so njegove trume Evropo od vzhoda do zahoda, v vsaki deželi, skoz katere so drle, usiljevajoče kneze in zlahtnike. Prva stoletja se nikako nijso odlikovala po nikaki posebni moči in videti je bilo, da se bo semitsko pleme svetovne vlade polastilo. Navdušeni po silovitem fanatizmu so Semiti, Arabci in Turki, pridrli iz daljnih azijskih in afrikanskih puščav; njihove trume so vdrle v Evropo na vzhodni in zahodni strani in so se tam ustanovile, hoteče si pridobiti celo Evropo. Ko se je pa indoevropsko pleme zopet ojačilo, so se morali Semiti zopet vmakniti in to se je zgodilo v dobi, v katerej zdaj živimo; kajti Indoevropeci na svetu nemajo tekmeča mej narodi; učitelji so človeškemu rodu. Samo oni širijo krog človeške vednosti, preiskavajoči naravo in duha in kazoči nam, kaj je človeški rod storil v preteklosti in kaj dela sedaj; samo oni imajo tako obilno talenta, da sili vedno dalje in prekorača zavirajoče meje; s svojo delavnostjo obsegajo celo zemeljsko oblo; njihove ladje plavajo po vseh

morjih, kupčiji, vednosti in vojski služujo; manji narodi se od njih učijo in se njim po klanjajo ali pa morajo se njihovemu orožju vmakniti in poginiti. Podvrgli so si Ameriko in Avstralijo in svoji kulturni sistemi podvrgli, in s svojimi naselbami prepregli površje zemlje. Od velikih kraljestev staroveških so poddedovali svetovno vlado, ki se pa sedaj čez večji in širji svet razprostira, kakor so ga poprejšni časi poznali. In vredni so Indoevropeci, da vladajo, kajti pod njihovim žezlam se udomači blagostanje, veda, pravnost in vera.

Na ta način jezikoslovje ravno tako zanimuje, kakor zgodovinsko preiskavanje, ki se peča z narastenjem, z najstarejšimi položaji, s seljenjem, z rodnimi razmerami, z zvunajnimi in z notrajnimi odnošaji tistega pokolenja, ki je od nekaj uže v zgodovini najslavniše čine izvrševalo in se najvzvišenejših človeških nalog vrednega pokazalo.

Se ve da, lahko kdo oporeče, da to ne spada v ožji krog jezikoslovne vede, ki ima v prvi vrsti opraviti z jezikom samim, a ne z bitjem in z značajem posameznih ljudi, ki

va ne sme biti služabnica politike, ampak mora imeti svoje najvišje namene. Kakor Bog pusti solncu sijati nad dobrimi in zlimi, tako naj bi bila politična uprava vzvišena nad strankarskim delom.“

(Dalje prih.)

Rusija in Angleška.

Dunajski „Vaterland“ prinaša sledeči članek:

Besede, katere je car Aleksander govoril, so neznosnemu stanju storile odločen konec. Plemenita, zares občudovanja vredna zmernost in premišljenost cesarjeva, ki jo je javil v teh zmešnjavah, ki jo je kazal napram ščuvanju turkoljubov, skrivnim rovarstvom Bismarka, napram zibanju nekaterih družin, napram kovarstvom in držanju Anglije, predrznosti Turkov, napram opravičenim zahtevam lastnega naroda. Turkoljubna druhal je ukala, ko je videla, da gre car iz Livadije v St. Peterburg, kajti mislila je, da je sprl se s svojim narodom. Ko je Disraeli to videl, zavrela je v njem židovska kri. Mislil je, da mora, kakor osel v basni, breo dati umirajočemu levu in v obednem govoru je zasramoval vsa poštena in človeška čuvstva.

Na te napade je car odgovoril, odgovoril z besedami, ki so njega in njegovega velikega naroda vredne. In tako je na mestu borne igre diplomatov, od Angleške za nos vodenih stopila resnoba in popolna jasnost.

Disraeli se sklicuje, kakor Shylock, na pariško pogodbo, ki jamči celokupnost Turčije. Predpogodba te pogodbe pa je bilo odločno zagotovljenje Turčije glede reform, ki imajo popboljšati položje krščanskih podanikov. Na temelji tega zagotovljenja se je jamčilo porti vzdržanje njenega posestva, in sama se je sprejela v naročje krščanskega narodnega prava.

Notorično je, da se hat-humajum od leta 1856 nikoli nij najmanje izvršil, akopram je na njegovem temelju Evropa sultanu garancije in enakopornost zajamčila. Niti se nemuhamedanci ne pripuščajjo k vsem uradom, niti se nij justica spremenila, niti tortura odpravila in enakopornost uvedla. Nič tega se nij zgodilo, nego turško pleme je vso korupcijo osmansko zjediniilo z vsemi pregrehami zapadnjih dežel in je podvojilo izsesavanje ki-

stijanov. Turčija nij izpolnila nobene dolžnosti, kdo bode torej, zunaj Disraeli, tako predrzen da bi se potegoval za njene pravice? Tako ko Disraeli ravna le žid, ki ima dolžno pismo v rokah, na katero se nij nikoli nobenih obrestij plačalo, in ta žid na zapadni dan vendar terja kapital z obrestmi vred. Tako ravnanje mora vsak pošten človek zaničevati. A neizvedljivo je denes hvala Bogu, kajti stvari zdaj ne stojte tako ko za časa krimske vojske.

Francoska potrebuje miru, in trden sklep ji je, da si ga ohrani. Noben čestihlepen Napoleonovič noče tam z narodovo krvjo utrjevati si prestola; zna se, da vazal Rusije čaka samo na novo neprevidnost, da zopet pade črez mnogoskušano, težko kaznovano deželo. Zna se, da je car tekar lansko leto prejel zahvalo od Francije za dobljeni mir. Od te strani Angleška ne dobo zazveznika. Tudi Viktor Emanuel, ki je 22 let svoje podložnike dajal za angleško francoske namene, da je dobil za to na stroške Avstrije plačilo, je kot drugi vazal Rusije brez pomena. Avstrija končno je v krimskeji vojski z neštevilnimi žrtvami kuge interese Angleške in Francije oskrbela, in takrat zares delala za pruskega kralja! Na pariški konferenci je dobila za plačilo bolestno kričanje Italije in tako i na bojiščih leta 1859, 1866 in 1870-71, katera zadnja so bila tudi njena pogibelj. Ponavljanje take politike se denes ne da misliti, naj si sanja magjarski šovinizem kar si hoče. Dosta se je grešilo uže proti spominom leta 1849; nespametno bi bilo misliti, da se bodo črno-žolte zastave razvile v osveto za Vilagos! Noben razumen človek ne veruje več na to; take aspiracije onstran Litve so neškodljive, ker so pretirane; ravno tako neškodljivo je vse ono tastransko absurdno terjanje pasivnosti. V tej velikeji stvari more tako velika država, kakor je Avstrija, tako položena in tako pomenljiva, biti ali sovražnik ali pa prijatelj. Ona ne more trpeti, da kaka druga država svojo moč raztegne v hrvatsko dalmatinske kote, pa tudi nij Italije, ki bi si dala podariti provincije, katere je kri drugih priborila si. Denes se nekdanja sreča Avstrije lahko iz nova začne: Bosnija pa Hercegovina jej kot zrela jabolka padati v naročje; ako hoče z lahka bosniškim zverstvam konec stori.

V Bosni in Srbiji bomo našli duha princa Evgena, duha historične, katoliške Avstrije.

Ako jeden del časnistva, kateremu je le za ščuvanje ali pa za turške srečke, Srbijo smatra za rusko predstražo, je to popolnem neosnovano. Rusija Srbiji nij bila nikdar pokroviteljica, pač pa Črnej gori, katera se je se svojim možatejšim vedenjem za to sposobila. To je tudi iz carjevih besed razvidno, kajti ako se primerjajo vojaški vspehi obeh dežel, je pač treba pomeniti, da v Srbijo sovražnik veliko lagljeje pride in da so jo Turci tudi energičneje napali, nego li Črnogoro. Revolucijonarni značaj srbske vlade pa taktno obziranje na Avstro-Ogersko, to je uzrok, da je car 10. t. m. rabil one besede.

Tako je dakle pot za sodelovanje naše monarhije na strani Rusije nasut, in to sodelovanje je tudi terjanje naravno-razumne, npravne politike, terjanje, ki se ne da odvrniti. Dakle je Anglija, ali je bolje rečeno, dakle je žid, ki tam vodi vnanjo politiko brez pomoči in osamljen.

Mi gotovo priznajemo maritimno moč otoške države, a to more v vojski z Rusijo le malo rabiti. Naj se spomni na žalostno ulogo ki jo je krasno francosko brodovje igralo v zadnjem pruskeji vojski; sprehajala se je nedolžno po vodah severnega, in vztočnega morja in njene izvrstne vojake so morali na kopnem porabiti.

Pa Rusija sovražnemu brodovju tudi ne ponuja predmeta, ki bi ta napadala, kajti zdaj je tudi Odesa utrjena, in tem se je v okom prišlo angleškemu okusu, bombardirati in upepeljevati neutrnjena mesta; koliko pa Angleška na kopnem premore, se je tudi v krimskeji vojski pokazalo.

Ruska trgovina je le malo odvisna od prometa na morji, in tega res Angleška brez veliko truda lahko zatvori; a Rusija ima dosta novozidanih železnic, po katerih lahko prevažja svoje pridelke.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 16. novembra.

Avstrija je pristopila k angleškim predlogom konference. Časniki dunajski pravijo žalostno za nas Slovine novico, da je Beustov vpliv premagal in da se pri nas po-

ga govore. Pa uže v začetku se je povedalo, da se ima jezikoslovna veda vsake enakopravnosti varovati; nespametno in malodušno bi se omejil jezikoslovec sam, ko bi se izključivo bavil samo z jezikoslovnimi fakti; ti so z zgodovinskim razvitkom tako ozko zvezani, da se ne morejo za se sami razpravljati. Brez dvombe je tedaj zgodovinska važnost indoevropskih narodov jeden uzrok, da se učenjaki tako močno zanimajo za indoevropsko jezikoslovje. Zraven tega je še omeniti, da mora mej značajem naroda in značajem jezika, ki ga je narod izobrazil, najožja zveza biti, da mora biti govor najbolj nadarjenega pokolenja vreden predmet za učenje, uže glede slovniške oblike in kako se misli in čutila izražujejo: indoevropski jeziki zavzemajo izmej vseh jezikov prvo mesto.

Čeravno je uže to, kar se je do zdaj povedalo, dokaj važno, nam zgodovina naše vede še druge vzroke ponuja, zakaj da je splošno in indoevropsko jezikoslovje tako ozko združeno. Da se je indoevropsko pokolenje spoznalo, da se je uvidelo, v kako ozki zvezisi

posamezni jeziki, to je najsijajnejši vspeh mlade vede. To je pa tudi lahko, kajti ti jeziki družijo tako ogromno obilico posameznih dat, da je s tem lahko temelj postaviti novi vedi. Kitajsko slovstvo je blizo ali pa ravno tako staro kakor indoevropsko in kitajski jezik je v marsičem prvotnejši kakor kateri bodi drugi jezik; pa kar je bil od začetka, to je vedno ostal, samcat izgled jezika, ki se celo nič nij razvil.

Egiptščina nam more pokazati spominke, ki glede starosti presegajo vse, kar se je iz sive preteklosti ohranilo, pa vse je tako pičlo in nejasno, kakor zagonetka; egiptščina tudi nema sorodnic in potomcev.

Najbolj bi se še dali primerjati samitski jeziki; pa hitro se pokaže, da indoevropskih ne dosežejo.

Židovska (hebrejska) pismenost sega v starodavne čase in hebrejščina z raznimi sodnimi in novejšimi narečji segne precej daleko, pa vendar se mora navidezna različnost semitskih narečij bogati indoevropsčini takoj umakniti; samitsčina je okorna in počasna,

njen razvitek temen; semitščina je skupina, obsegajoča razne panoge, a ne debela (zgubljajoča se) razcepajočega se v posamezne veje.

Ona k jezikoslovni vedi ne donaja več, kakor ena sama panoga indoevropska, na pr. slovanska ali germanska. Nobeno drugo deblo nema narečij, ki bi bila jako razširjena in bi imela spominke iz stare dobe: večjidel nam je znana samo njihova sedanja oblika. To je tudi resnično, da se mora historična veda, ki uči, kako je jezik nastal in kako se razvija naslanjati na bogato zalogo, če hoče svojo nalogo dobro izvršiti, čeravno se ne sme ravno trditi, da je jezikoslovno preiskavanje celo brezuspešno, če ne more izgledov jemati iz starih narečij. Nekatere posameznosti v zgodovini vsacega jezika se same ponujajo preiskovalcu, ki jih porabi za svoje namene. To reč hočem z dvema izgledoma razjasniti.

Ne samo sanskritščina in drugi stari jeziki imajo polno obliko asti, (starobakt. aṣti, grški esti, lat. est, nemški ist, staroslovanski jesti, staropruski ast), nego še zdaj živeča litvanščina ima za prvo osobo celo popolno

litika obrača od ruske na — angleško stran. Bog nas varuj vojske z Rusijo.

Dunajski dopis v „Pester Lloyd“ pripoveduje, da je znano liberalno pismo ministra Auersperga do dež. načelnikov, naj ostro postopajo proti **časopisom**, obrneno le bolj proti narodnim in katoliškim časnikom. Celo „P. L.“ primetne notico zraven dopisa, da mu to ne dopada, ker bodi vsem enaka pravica.

Magjarske žabe se zopet napenjajo. V peštanskem zboru je poslanec Helfy vprašal vlado, kako se misli Andrassy držati nasproti izjavi carjeve v Moskvi.

Vnanje države.

Rusija uže oficijalno naznanja, da vojsko mobilizira. Ruski „Invalid“ vojaški časnik, prinaša carski ukaz, o snovanju šest vojskinskih oddelkov pod glavnim komandom carjevega brata velikega kneza Nikolaja. — Drug vir pripoveduje, da je ruski vojni minister Miljutin potrebne naredbe storil, da bode osnoval jedno rusko južno armado 480.000 mož močno in jedno rusko armado na Visli 350.000 mož. — Vojvoda Leuchtenbergski je baje namenjen, da bode guverner v Bulgariji.

Turčija je pač ugovarjala proti nekaterim nameram konference, ali Angleška jo je pritiskala do molčanja.

Italija je izrekla, da brez vseh prihrankov pristopi h konferenci, pa da se bode dala zastopati po svojem poslaniku v Carigradu.

Angleši nikakor nimajo toliko veselja in poguma za vojsko z Rusijo, kakor se Disraeli baha. „Times“ na pr. pravijo, da kakor nij bil Angleški še povod za vojsko napovedati, ko je Srbija s Turčijo zaratila se, tako tudi ne bode še, če se Rusija s Turčijo vojskuje. — Ruski car je poslal baje posebnega kurirja s pismom do angleške kraljice.

Dopisi.

Od štajersko-ogerske meje

14. novembra. [Izvirni dopis.] Minili so časi desetine, minili tisti časi, ko se je z ubogim gornikom pri pobiranju gornine neusmiljeno ravnalo. — Prost in svoboden je sedaj tega zlega, ker gornina je rešena. Drugače je v Medjimurji. Gornine se tamkaj 28 let nij pobiralo in lansko leto prišla je rešitev. Tamošnji gorniki, brž ko ne zapeljani od drugih nijso privolili v obrok plačevati in sedaj to hudo obžaljujejo. Po trgatvi so letos prišli v Štrigovo, kakor tudi v druge kraje „pandurji“, da izterjajo rešitev. Robati, kakor uže Magjarje, so tudi

ti s kmetom. Ključje od klet, kjer je vino, jim jemljejo, ter vino v Strigovi prodajejo. Kakor sem iz zanesljivega vira slišal, dobili bodo posadko vojakov, ter nje tako dolgo oskrbovati morali, dokler ne bo plačano. V sedanjih hudih časih je to britko za kmeta, katerega pridelki cene nimajo; s čim torej plačati? Marsikateri mali posestnik je več na gornini dolžen, kakor vrednosti ima. Konec tega bo torej, da se bodo taka posestva prodajala in mnogo družin bo na beraškeje palici.

Iz Trsta 15. nov. [Izv. oop.] Kakor bi šlo za oblego kacega važnega mesta, tako letajo agitatorji po Trstu. Progresova stranka dela na vse pretege, da bi dobila večino v v prihodnji mestni zbor. Vsak letač ima pri sebi pooblastila pisana, kjer ne manjka drugega, nego ime volilca in dotičnih prič podpisati. Primeri se včasih, da v eni in isti kraj po dva in celo po trije laški postopači skupaj zadenejo ter na vse načine dotičnega volilca obdelujejo ter mu slikajo zlato progresovo obljubljenno deželo. Da je gori omenjena stranka izgubila v Trstu pri poštenem ljudstvu vpliv, to je razvidno, in večina se od nje obrača zaradi nepravilnega gospodarstva in zapravljivega ravnanja z občinskim denarjem.

V neke skrivne seji hoteli so mestni očetje progresove stranke kar naenkrat 100 ljudi za častne mestjane narediti, kateri bi še v drugih krajih zaupanje ne uživali. Ali okoliški poslanec Nadlišek jo jim je zakuril, ravno ko so hoteli 100 takih novih Tržačanov speči, se on izjavi, da ne bode glasoval in mestni zbor nij bil več legalen, šlo je za njegov glas, ostali so v peči, da se čez kaj let ako bode še vreme, morda za prave meščane spečejo.

Tudi politično društvo „Società patriotica“, ki obstoji iz pravih Avstrijanov v katerem so najodličnejše osebe in cvet Trsta, deluje častno in sigurno, zvezalo se je z odsekom za volitve „comitato Cittadino elettorale“ ter obstoji iz najveljavnejših mož, kateri imajo upliva dovolj.

Tudi politično društvo „Edinost“ stopilo je s srčnostjo na bojno polje v mestu, kajti naredilo je kompromis z zgoraj omenjenim volilnim odborom s pogodbo, da sprejme 6 Slovencev v mestne razrede in

sicer v III. razred 2 in v IV. 4 Slovence. S tem pogojem bode vzajemno delovalo pol. društvo „Edinost“, ki ima uže precej upliva tudi v mestu in zlasti pri omikanih ljudeh in uradnikih, katerih je največ Slovanov v Trstu. Kakor sem čul, dela društvo uplivo, ne glede ako je kaki truden politični revež protiven. Kar se okolice tiče, ima za ene okraje kandidate, za druge pa ima rezervirane pripravljene, ki pa so zaradi političnih ozirav še prikriti. Okoliško društvo imelo bode do volitev vsako nedeljo v kakem kraju volilni shod. V nedeljo 19. nov. bode pri sv. Ivanu. Pomota v listu „Edinosti“ brez date vznemirila je uže tudi policijo. Za tem shodom bode 26. t. m. v Skednji in 3. decembra bode v Rocolu, za 8. decembra še nij odločen kraj ali gotovo bode na Občinah. Volilni shodi so zato, da bode volitev v večji disciplini kot druga leta, in da se nekaterim lahomom, ki v okolici nek prekrat napraviti hočejo, dobro na prste udari ter pokaže, da je tu slovenska zemlja, da jo bodomo tudi branili do zadnjega častno in vedno uspešnejše. V kratkem kaj več o tem. Okoličan.

Domače stvari.

— (Porotniki) ljubljanski za to sesijo so: Karl Haman; Jožef Krisper; Herman Halbensteiner; Eduard Winter; Albert Pohl; dr. Teodor Rudež; Ivan Fabian; Viljem Rudholzer; Janez Remšak; Karl Urbas; Anton Gvajec; Janez Murnik; Gustav Tönnies; Franc Pröckl; Eduard Hohn; Nikol. Hofmann; Jože Kušar; Valen. Zadnikar; dr. Valen. Zarnik — vsi iz Ljubljane; Viktor Dolenc, iz Razdrtega; Jan. Pogačnik iz Otočič; Benjamin Schuller iz Kroke; Karl grof Lanthieri iz Vipave; Janez Adamič iz spodnjega Blatnega; Jože Kepic iz Gorenje vasi; Janez Janša iz Dovjega; Peter Lenasi iz Vrhnike; Franc Hodnik iz ilir. Bistrice; Franc Kutnar iz Glinca; Matej Premrl iz Ubelskega; Jože Kobler iz Litije, Janez Krištof s Hriba; Matija Hafner iz Dorfharjev; Andrej Verbič z Vrhnike; Janez Levec iz Dola. — Namestniki: Franc Müller, Jernej Šebre, Matija Breme, Jakob Čik, Ježe Reichman, Janez Kovač, Jože Kliš, Janez Frisch, Herman Hariš — vsi iz Ljubljane.

obliko: esmi = sem letščina ima krepkejšo: esmu, smu, staropruščina še celo: asmai, asman (staropruščina se je še, kakor je poprej povedano bilo, pred 200 leti govorila). Da je nemški: ich liebte, angleški I loved prav za prav: ich lieben that, tega bi še najbistroumnejši germanist ne mogel razložiti, ko bi nam ugodna osoda ne bila ohranila gotiških spominkov. In še cela vrsta dozda nerazvozlanih prikazni v naših jezikih bi se hipoma razjasnila, ko bi imeli spominke še iz starejših dob jezikovskega razvitka. V kaki meri more primerjevanje sovremennih narečij njihovo preteklost razjasnjevati, to je odvisno v prvi vrsti od števila, različnosti in sorodnosti narečij samih, v drugi vrsti pa od tega, s kako vztrajnostjo posamezna narečja svoje stare oblike obdržujejo. Ravno tako jasno je, da so vspehi, pridobljeni po tem potu v cellem pičli in negotovi primeri k vspehom, pridobljenim primerjevanjem starih in novih jezikov istega debela. V ozkih mejah posamezne panoge preiskovalcu tudi to koristi, da mu je

materin jezik, iz katerih se je več novejših izcimilo, znan; tako moremo na pr. ker nam je latinščina znana, v zgodovini romanskih jezikov zakone razvijanja bolj sigurno določiti, kakor pa takrat, ko bi si jo morali iz vseh romanskih jezikov na novo osnovati.

Močno se delo tudi s tem polajša, da nam je od iste panoge več starejših in mlajših narečij znanih, več ali manj oddaljenih od vira; na ta način si moremo tu pa tam nedostatke dopolniti sami, od starejših na mlajše od mlajših na starejše oblike sklepačoji. Ta druga pripomoč je posebno ugodna slovanski germanski, perzijski in indijski panogi indoevropskega debela: nobeno drugo deblo nema toliko starih in mladih panog, kakor to; razteguje se čez 4000 let, in njegove korenine segajo v prazgodovinsko dobo.

Mislím, da smo dosta jasno razložili, kako se objemljeta splošno in indoevropsko jezikoslovje; da bi jezik v vseh delih in razmerah do dna spoznal in prav preiskati mogel, se ve da bi želel, da bi se mu vsa jezikova zgodovina v vseh predelih z neovrgljivimi dokazi potrjena, pred očmi razvila. Ker pa to me-

goče nij, so si preiskovalci izbrali za predmet ono skupino, katera ima primeroma največ spominkov, da bi se vsaj metode naučili, katero bi potem mogli v manj ugodnih razmerah pri pičlih sredstvih družih jezikovskih debel rabiti; v indoevropskih jezikih je jedro jezikoslovne vednosti, na to se je dalo močno in prostrano poslopje sezidati. Jezikoslovna veda nij omejena po teh jezikih. Kljuba bistvene enoličnosti je človeški govor vendar še tako različen, da bi pri izključljivem preiskavanju samo enega debela jezikoslovci gotovo enostransko in krivo sklepali. Čeravno so indoevropski jeziki na videz jako različni, se vendar njihova skupnost samo takrat more prav spoznati, če je primerjamo semitskeemu ali drugim jezikom; takrat še le vidimo, kako različno se more človeški duh javiti v besedi. To pa je neovrgljiva resnica, da ti jeziki po svoji sestavi in po svoji celi zgodovini najbolj zaslužijo pozornost jezikoslovcev, in da bodo za vse čase zavzimali prvo mesto v splošnem jezikoslovju.

(Kar Whitney Lecture VI. p. 237—248 dalje pravi, ne spada strogo v to lekcijo.)

*) Enako se v litvanščini obrazuje imperfectum. Prestavljavec.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.